

Telefoncentralen i Vester Hornum

Sidst i 1800 tallet gik udviklingen med telefonen meget stærkt.

Opfindelsen af telefonen blev gjort i Amerika i 70'erne og allerede i 1881 blev den første central oprettet i Danmark. I starten var det nogle private selskaber der begyndte at udvikle telefonnettet på må og få, efter nogen tid blev der oprettet et statsligt selskab. Efter dette fik man mere styr over ledningsføringen. De største byer fik først deres egne centraler. Mange af de små byer måtte vente, fordi det var en meget bekostelig affære. For at tilfredsstille de lille byer havde Telefonselskaberne opstillet nogle enkelte telefoner på landet, gerne hvor der hvor ledningerne alligevel gik til de større byer. De små sogneråd og de større gårdmænd pressede på, og derefter kom der også gang i de små byer.

Omkring 1900 når folk i Vester Hornum skulle ringe var de henvist til den telefon der var nede ved Hornumbro. Det gik vel også meget godt, men efterhånden som Farsø og andre byer omkring Vester Hornum fik central voksede behovet også her.

I efteråret 1910 var der nogle gårdmænd og håndværkere fra Krogstrup, Vester Hornum og Rise der bliver enige om at forsøge, at få telefonen op til byen. De skriver til telefonselskabet i Århus, at den eneste telefon der findes i nærheden er nede ved Hornumbro. Borgerne i Vester Hornum mente det var mest naturligt, at der blev oprettet en telefoncentral ved mejeriet hvor Peder Nielsen også havde en købmandsforretning. I brevet til Jydsk telefon er deres begrundelse, at hvis centralen bliver installeret hos Peder Nielsen ville vejlængden til de fleste abonnenter ikke overskride det normale.

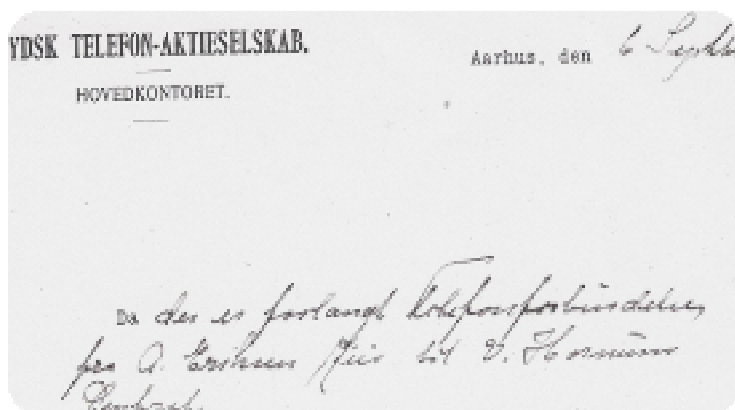
Peder Nielsen købmandsforretning

Det var jo ikke af ringe betydning, at kunne få en telefoncentral lagt til købmandsforretningen, da det kunne øge handlen i butikken. På det tidspunkt var det begrænset hvad folk købte og kunne købe af dagligvarer - dengang var man stort set selvforsynet, men når folk skulle ned for at ringe, kunne de lige så godt handle og det var købmanden godt klar over, så det var vel også derfor at Peder Nielsen ville have fat i centralen,

for at være centralbestyrer var næsten 24 timer i døgnet året rundt og betalingen var ikke noget man blev stor af, det kunne umuligt være af den grund købmanden ville have centralen.

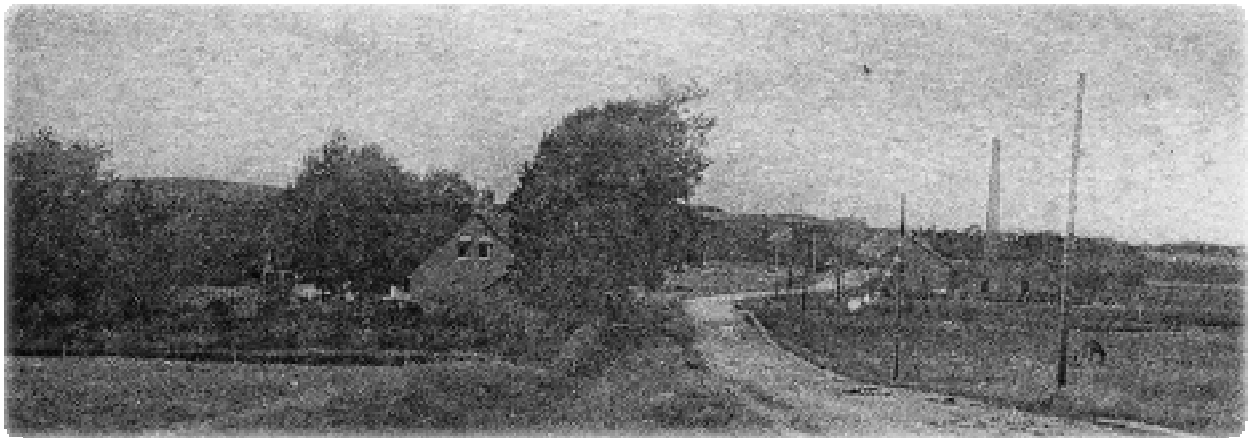
Betingelsen for at kunne få centralen til byen fra telefonselskabet side, var at man skulle stille med mindst 10 abonnemeter. Selskabet sendte et udkast til Vester Hornum sogneråd om anlæg og drift af forskellige telefonledninger. Sognerådet vedtager at afgive følgende erklæring. Konsionshaverne erstatter kommunen for mulig afgivelse af jord, samt istandsætter og vedligeholder samme således at det ikke forulemper ejendomsbesiddere og de vejfarende på kommunens biveje og så vidt mulig lader telefonledningerne følge ydersiderne af veje eller gangstier.

Snart kom der mange ansøgninger til sognerådet om at få trukket telefonledninger til de forskellige huse og gårde i byen.

En ansøgning da

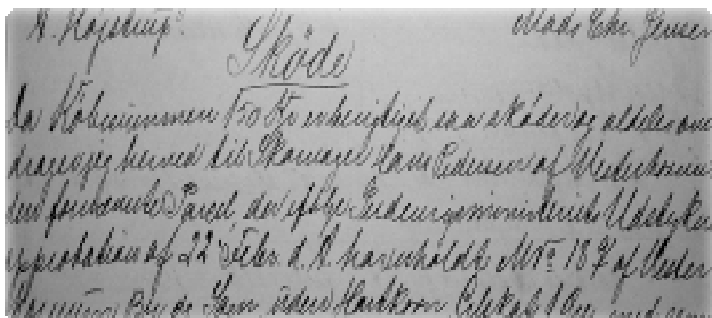
A. Eriksen skulle have sin telefon

Vester Hornum ca. 1915

Til højre telefonledningernes placering og til venstre Peder Nielsens købmandsforretning. Der hvor Gitte Bøgh bor i dag.

Nede ved Hornumbro, boede Niels Harritslev Pedersen. Som før nævnt var det her den eneste telefon var oprettet, sandsynligvis er den etableret omkring århundredskiftet, hvilken central den hørte under har ikke været muligt at finde oplysninger om. Han købte i marts 1910 huset på Gl. landevej 2 for 2000 kroner af skomager Hans Petersen. Hans havde købt grunden da den blev udstykket fra Christian Ørndrups ejendom i 1894 for 150 kroner.

Hans Petersen opfører huset på 406 kvadratalen (160 m²) efter datidens målestok et

rimeligt stort hus, men ikke af ret god kvalitet, da det kun fik en levetid på godt 30 år. Her efter flyttede Hans Pedersen til Risskov for at over tage en anden skomagerforretning.

(Christian Ørndrup ejendom lå der hvor Mads Dalsgaard Madsen bor)

Jydsk telefon foretrak at installere centralen på Gl. landevej 2. De mente formodentlig at Niels Harritslev havde mere erfaring med telefonen, for at centralen kunne klare alle disse telefonledninger valgte man at samle dem over på den anden side af hovedgaden, der fra gik der så et kabel over til centralbygningen. Niels Harritslev valgte at leje huset ud til sin plejesøn. Samtidig udlejer Niels skomagerforretningen i en periode til skomager Kristen Mortensen fra Fandrup. Den 14 april 1911 skriver Adolf Nielsen kontrakt med Jydsk Telefon og blev dermed den første centralbestyrer i Vester Hornum.

Adolf Nielsen var født i Ulstrup sogn d 29 december 1889 af ugifte pige Kirsten Pedersen og udlagt som barnefader handelskommis Anton Nielsen af Brøndum, den gang gik det ikke ubemærket hen at få et barn uden for ægteskabet så drengen Adolf kom i pleje hos Niels og Gitte Harritslev Pedersen i Sõttrup ved Hornum, her havde han sin skolegang og blev konfirmeret i Ulstrup. Da plejeforældrene købte ejendommen på Hornumbrovej nr 13 af enke fru Wetche i foråret 1909 for 2261 kroner tager Adolf Nielsen med til Vester Hornum. Han bliver gift i Farsø d. 28

jan 1912 med Gjertrud Kirstine Kristensen fra Søttrup og d. 12 marts 1912 fik de deres første og eneste barn Marie.

Gjertrud og datteren Marie

Adolf Nielsen havde også en træhandel, han var godt klar over det med at bestyre centralen kunne øge handlen på varer, så allerede i 1912 søgte han næringsbrev som høker og får den 8 jan 1913 bevis på at han må drive forretning fra ejendommen (et sådan bevis kostede 10 kr. i 1913) herefter begyndte han at sælge øl og tobak. Da Adolf's Plejemor Gitte dør i 1914 vælger Adolf's plejefar Niels sælger så huset til Adolf for 3000 kroner, også det andet hus Niels Harritslev havde i vester Hornum sælger han, derefter tager ophold hos sin datter og svigersøn på Helminggaardsmark. Niels Harritslev Pedersen dør i 1920.

Lige nord for Adolfs ejendom lå et stykke jord der tilhørte kommunen som havde købt det af Christian Ørmdrups enke. Sognerådet vælger at udstykke og sælge parcellen. I 1927 køber Adolf grunden af sognerådet for 250 kroner, han får tilladelse til at bygge en ny forretning på den grund, der bliver så lavet et midlertidig skur til centralen og bygger så det nye hus uden omkring centralen og i 1929 stå huset så færdig, -- -og det stå der stadig---. I Adolfs tid få han lagt vand og el ind samt får etableret benzintank og petroleumsanlæg

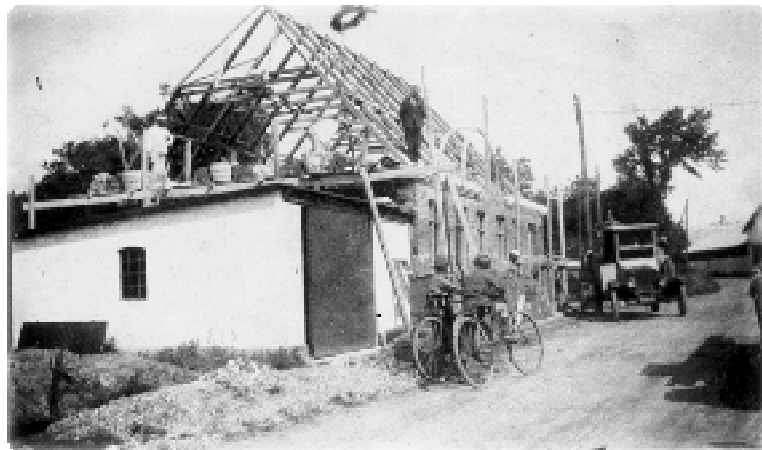

skildevæg som var ved centralen

Rejsegilde 1929

lidt af den gamle bygning

Adolf Nielsen var en forgangsmand for byen på mange område, han var med til at starte vandværket og transformatorforeningen og sad i bestyrelsen for begge dele, også brugsforeningens bestyrelse var han medlem af.

Behovet for en central i byen viste sig et være der, for der meldte sig 17 abonnemeter ved den første tegning.

15 Andelsmejerlet
4 Bach, Chr., Cementstøber
9 Borup, J., Krogstruggaard

Fra jydsk telefonbog 1912.

Vester Hornum Central

<i>Vester Hornum</i>	<i>Andelsmejeriet</i>	
<i>Vester Hornum</i>	<i>Cementstøber</i>	<i>Christian Bach</i>
<i>Krogstrupgaard</i>	<i>Gaardejer</i>	<i>Jens Bonup</i>
<i>Vester Hornum</i>	<i>Tømrer og Møbelsnedker</i>	<i>Gerog Knudsgaard</i>
<i>Risegaard</i>	<i>Gaardejer</i>	<i>Jens Mathias Laursen</i>
<i>Krogstrup</i>	<i>Gaardejer</i>	<i>Peder Chr Laursen</i>
<i>Krogstrup</i>	<i>Gaardejer</i>	<i>Anders Myrhøj</i>
<i>Vester Hornum</i>	<i>Smedemester</i>	<i>Gravers Nielsen</i>
<i>Krogstrup</i>	<i>Gaardejer</i>	<i>Kristen Nielsen</i>
<i>Hornumbro</i>	<i>Smed</i>	<i>Niels Henrik Nielsen</i>
<i>Vester Hornum</i>	<i>købmand</i>	<i>Peder Nielsen</i>
<i>Krogstrup</i>	<i>Gaardejer</i>	<i>Hans Chr Nør</i>
<i>Ørndrup</i>	<i>Gaardejer</i>	<i>Jørgen Hansen Spliid</i>
<i>Vester Hornum</i>	<i>Brugsforening</i>	
<i>Hornumbro mølle</i>		<i>Betty Wetche</i>
<i>Hvanstrup</i>	<i>Proprietær</i>	<i>Wetche</i>
<i>Vester hornum</i>	<i>Gaardejer</i>	<i>Christian Ørndrup</i>

I en af ansøgningerne, da der skulle trækkes tråde rundt om i kommunen skriver Jydsk telefon følgende:

Til Vester Hornum, Hyllebjerg- Flejsborg Sogneraad..

JYDSK TELEFON-AKTIESELSKAB

HOVEDKONTORET.

Aarhus, den 18. Juni 1913

Da vi er indgaaet paa at oprette en Omstillerstation i
Flejsborg, tillader vi os herved at meddele det ærede Sogneraad,

Aarhus den 18 juni 1913

Da vi er indgaaet paa at oprette en omstillerstation i Flejsborg, tillader vi os herved at meddele det ærede sogneraad, at i henhold til lov af 11. maj 1897 om telegraf og telefoner agter at anbringe telefonstænger paa vejen fra Amtsvejen Vester Hornum forbi Ejstrup og Flejsborg – til Ejstrup og Flejsborg samt Svenstrup og Faldgaarde- endvidere gennem Krogstrup til Farsø-Nibe vejen.

Der bliver opmærket for stængerne saaledes, at de ikke kommer til at genere færdselen. Saafremt der fra det ærede sogneraads side skulde være noget herimod at erindre, bedes det os meddelt, saa at vi derefter kan tage vores forholdsregler, inden vi udfører anlæget.

Jydsk Telefon Aktieselskab

Den 1 maj 1946 efter 34 år som centralbestyrer sælger han forretningen og køber et hus på hovedgaden 12 af A. P. Ebbesø som havde opført huset samtidig køber Adolf også hovedgaden 10 af Ebbesø, begge for 23000 kroner, også i 1946 køber Adolf og Gjertrud hovedgaden 14 af Jacob Svendsen for 17500 kroner, det hus bruger han til udlejning og sælger det i 1951 til uddeler Arnold Andersen for 21800 kroner. Efter Adolf Nielsen død sælger Gjertrud ejendommen til Martin Nørgaard han overtager huset d. 1 april 1953 for 22000 kroner. Hovedgaden 10 som er tom byggegrund sælger hun i foråret 1953 til ejendommægler Marius Øland fra Hornum, han sælger den ret hurtig efter til Vester Hornum Andelsvaskeri.

Løgstør avis 18 okt 1952.

Fhv. Centralbestyrer i Vester Hornum, Adolf Nielsen er afgaaet ved døden i sit hjem, 62 aar gl Afdøde der stammede fra Søttrup, kom til Vester Hornum for godt 40 aar siden og indrettede en træhandel kort efter over tog han centralen, og den bestyrede han i godt 30 aar.

Adolf Nielsen solgte huset og forretningen til Lillebilvognmand Peter Michael og Erna Marie Madsen. I skødet stod der. Med overdragelsen er videre fulgt den i Ejendommen drevne Detailhandel, med det til samme hørende Inventar, navnlig Butiksinventar, uden undtagelser. Endeligt er med fulgt en trædesymaskine, og bemærkes, at der er Bilgarage, benzintank, Petroleumsanlæg, samt en have. Købssummen udgør 49.500 kroner. det var Erna der tegnede kontrakt med Jydsktelefon og d. 1 maj 1946 kunne hun

kalde sig centralbestyrer i Vester Hornum. Peter Madsen var født d.23 nov 1903 i Vindblæs og Erna Marie var født d. 10 sep 1912 i Vilsted. Den 1 Jan 1947 solgte de forretningen og flyttede til Aalborg.

*H*er efter køber Lars og Ellen Buus Jensen ejendommen. I det endeligt skøde på ejendommen Mtr. Nr 18Q fra den 13 januar 1947 står der at prisen med butiksinventar, Benzintank og petroleumsanlæg er 49.000 kroner. Tillige er den i ejendommen installerede telefoncentral udtaget fra overdragelsen, idet denne tilhører Jydsk Telefon A/S. Ellen indgår kontrakt med Jydsk Telefon den 1 januar 1947. Lars og Ellen har kun centrale i to og et halv år og sælger den til.

*N*iels Aksel og Alma Marie Mortensen køber købmandsforretningen september 1949 for 48.000 kroner og Alma Marie bliver ansat som bestyrer og indgår kontrakt med Jydsk Telefon a/s ligeledes d. 1 september 1949. En betingelse for handlen var at sælger skal yde sin medvirken til, at telefoncentralen forbliver i ejendommen, og at køberen eller dennes hustru opnår ansættelse som bestyrer af centralen. Niels og Almas datter Herdis Buus som bor i Aars har fortalt at hun sommetider skulle passe centralen og når folk ringede op sagde de ikke telefonnumre på folk de sagde blot smeden eller brugsen, så var det med at kunne nummeret i hovedet og når folk havde talt i mere end tre minutter skulle hun bryde ind i samtalen for at

høre og de ville fortsætte samtalen. Efter seks år som bestyrer sælger Niels og Alma centralen og flytter til Fandrup.

Niels og Alma ca 1952

Alma ved omstillingsboret

Den 1 december 1955 køber Aage og Inga Holst forretningen og overtager hermed centralen, og på samme tidspunkt skriver Inga Holst kontrakt med Jydsk Telefon. Aage og Inga Holst's 3 børn fortæller her lidt om livet i en central i 50'erne og 60'erne.

Inga og Aage havde 3 børn hvoraf de to ældste, Mona og Kristian ofte måtte give et nap med pasning af centralen. Den yngste Evan hjalp til de seneste år inden centralen blev automatiseret. Herforuden var der ansat en "telefondame" i dagtimerne. Senest var det Henny Christensen.

Da mor startede som centralbestyrer i 1955 var der ca. 60 abonnenter. Da hun sluttede i 1973 var der ca. 180, men da var Flejsborg central blevet nedlagt og lagt ind under Vester Hornum. I starten var det forholdsvis nemt at passe centralen, man skulle bare huske en masse telefonnumre.

*Folk ringede op og bad om at tale med Brugsen (14) Foderstofften(17)
Thorvald (42)*

Vi skulle også holde øje med tiden, hvert tredje minut skulle vi bryde ind og sige antallet af minutter som abonnenterne havde talt. Helt korrekt skulle vi sige: 3 minutter, ønsker De at fortsætte samtalen. Det blev heldigvis ændret sådan, at folk selv skulle holde øje med tiden, hvis de ønskede det, og de lærte efterhånden også at bede om et telefonnummer i stedet for navn. Det var især til stor hjælp for en nyansat telefonpige. En ting var dog meget vigtigt, men skete heldigvis yderst sjældent. Når der var brandalarm skulle vi første alarmere Falck (det var vist nok Zonen), derefter skulle vi ringe til de frivillige brandmænd.

Som abonnent kunne man også dele et telefonnummer med andre, en såkaldt partstelefon, Jeg husker at vi havde 2 numre 19 og 38. Nummeret blev efterfulgt af et bogstav, som regel x, y, u og v. Derved kunne fire familier deles om et nummer. I centralstuen var der nogle små skabe, som hver indeholdt 60 nummererede rum. Et rum til hver abonnent. Her blev

kuponerne fra alle de udenbys samtaler anbragt hver morgen, for så en gang om måneden at blive sendt til Jydsk Telefon i Aarhus. Det blev senere afløst af hukort, som vi skulle udfylde og som kunne aflæses maskinelt.

Den kombination med at Mor havde centralen, og Far havde købmandsbutikken gjorde at det blev et samlingssted for byens ungdom. Det betød også at der altid var nogen hjemme, og det lille lokale hvor folk kunne købe en is og telefonere blev flittigt brugt. For der var mange som ikke havde telefon indtil midt i 60'erne.

I starten var det dyrt at ringe op efter klokken otte om aftenen og om søndagen så når telefonen ringede her var det som regel alvorligt eller meget vigtigt. Når det blev sengetid gik vi bare ovenpå for at sove, og meget sjældent blev vi kaldt ned til telefonen. Det ændrede sig i tresserne, hvor det blev muligt at købe sig til forskellige serviceydelser. Blandt andet kom telefonvækning til og det fandt en ung soldat ud af. Han ville helst overnatte derhjemme, så han bestilte vækning meget tidligt om morgenen så han var sikker på at kunne møde rettidig til tjenesten i Ålborg. Men den klarede Mor og Far ved at de købte en sovesofa således at de kunne sove i centralstuen.

Antallet af abonnenter steg voldsomt sidst i 60'erne og op mod automatiseringen, således at man godt kan sige at nedlæggelsen også var en befrielse. På dette tidspunkt var telefonen en så naturlig del af hverdagen for alle at det kun med besværlighed var muligt at drive en telefoncentral manuelt. Da Vester Hornum Central blev nedlagt, var det én af de sidste i Jylland

Flejsborg central blev oprettet i 1913 med 13 abonnenter. Den første bestyrer var Maren Kjeldgaard, derefter fra 1 Januar 1919 Kirsten Kvist. Fra den 1 April 1938 bestyrede Dagmar Hansen centralen indtil 1 november 1942, hvorefter Holger Severin Hansen overtog stillingene, fra 1 marts 1943 ledede tidligere bestyrer, Maren Kjeldgaard centralen, indtil den blev nedlagt 1 juli 1961. 69 abonnenter blev indført under centralerne Hornum, Overlade og Vester Hornum.

Centralbestyrer fra 1911-1973 i Vester Hornum

<i>Adolf Nielsen</i>	<i>14 April 1911 -</i>	<i>1 Maj 1946</i>
<i>Erna Madsen</i>	<i>1 Maj 1946</i>	<i>1 Januar 1947</i>
<i>Lars Buus Jensen</i>	<i>1 Januar 1947 -</i>	<i>1 September 1949</i>
<i>Alma Marie Mortensen</i>	<i>1 September 1949 -</i>	<i>1 December 1955</i>
<i>Inga Holst</i>	<i>1 December 1955 -</i>	<i>9 Oktober 1973</i>

Den 9 oktober 1973 kl. 13 om eftermiddagen blev centralen automatiseret.

I den lokale avis havde Jydsk Telefon indrykket følgende annonce:

TELEFON-UDSTILLING

I Vester Hornum

I anledning af automatisering vil Jydsk Telefon udstillingsvogn være opstillet i Vester Hornum på parkeringspladsen ved Sparekassen, torsdag den 27. september fra kl. 10 – 12 og 14 – 18.

Dermed forsvandt en bemandet central i Vester Hornum by dag ind og dag ud i 62 år havde der siddet en centralbestyrer eller dennes medhjælper ved omstillingsbordet lyttet til folks glæder og sorger.